

گروه حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال برنامه‌های علمی متفاوتی پس از تغییر چارت دانشگاهی و ایجاد مدارس عالی مهارتی برای تحرک بخشی به محیط علمی این دانشگاه تدارک دیده است. این واحد دانشگاهی با انسجام درونی کادر علمی و با راهبری صحیح دانشجویان، به‌ویژه مقطع کارشناسی ارشد و دکتری، با خارج کردن از حالت روزمرگی و با تحول در محتوای حرکت علمی دانشگاه، در مسیر توسعه واقعی و دانش‌بنیان کشور حرکت کرده است. تشکیل گروه‌های علمی برای هدفمند کردن پژوهش‌های دانشجویی از طریق شناسایی واقعی چالش‌های پیش‌روی توسعه کشور، با جذب حداکثری نخبگان و فرهیختگان جامعه در سطح این دانشگاه، در همه رشته‌ها (فعلا هشت کارگروه علمی ساماندهی شده) یکی از راه‌حل‌های علمی برای چالش‌ها و برون‌رفت از وضعیت فعلی در ابعاد مختلف و در زمینه‌های متنوع است. واحد تهران‌شمال در گام اول، با شناسایی چالش‌هایی که جامعه با آن روبه‌رو بوده، اولویت‌بندی و هدف‌گذاری همراه با راهبردهای دقیق و معین علمی، از طریق انجام پژوهش‌های اثربخش، به دنبال ارائه راه‌حل‌های علمی برای آن است؛ بنابراین در نظر گرفته شد در گروه حقوق، علوم سیاسی و روابط بین‌الملل چالش‌های مهم و در سطح کشور شناسایی و متعاقبا موانع و محدودیت‌های حقوقی و احیاناً دیپلماتسی آن رفع و حل شود. منظور از چالش‌ها و خلأهای حقوقی، اعم از قانون‌گذاری، نهادسازی و مراجع رسیدگی قضایی و همچنین مقررات ناظر به مباحث فنی موضوع استفاده از دانش فنی مرتبط در سه حوزه علمی مشخص شامل حوزه نوظهور به‌ویژه فناوری‌های نوین؛ حوزه عمومی و مسائل اجتماعی و حوزه رژیم‌سازی حقوقی و نظریه‌پردازی و ایجاد گفتمان جدید در مباحث روز جهان است. دسته‌بندی این چالش‌ها در سه سطح مسائل جاری و روز جامعه و صنعت، مسائل نوظهور و آینده‌محور و نهایتاً در سطح سوم، تئوری‌سازی و نظام‌سازی برای حضور فعالانه در عرصه بین‌المللی بررسی شد. هدایت دانشجویان مقطع تحصیلات تکمیلی به انجام پژوهش‌های واقع‌گرایانه و اثربخش و برگزاری همایش‌ها، سمینارها و نشست‌های علمی راجع به موضوعات در هر یک از این سطوح نیز در جهت مشارکت جمعی و آگاهی‌بخشی عمومی اتفاقاتی است که در جامعه می‌افتد. در زیر یکی از برنامه‌های مهم گروه حقوق و علوم سیاسی و روابط بین‌الملل دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران‌شمال در سالن اجتماعات نشست علمی «تحلیل ابعاد حقوقی اقدام دولت ایالات متحده در قرار دادن نام سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در فهرست سازمان‌های تروریستی» است، به صورت گزارشی برای اهدافی که قیلا ذکر شده، در ادامه آمده است، این برنامه با حضور احمد مومنی‌راد، استاد دانشگاه تهران، محمدرضا حسینی عضو هیات‌علمی دانشگاه عالی دفاع و فتح‌الله رحیمی مدیر‌گروه حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران‌شمال در سالن اجتماعات دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران‌شمال برگزار شد.

۱۱۱

تشکیل نیروی نظامی از زمره صلاحیت‌های اعطایی حقوق بین‌الملل به دولت‌هاست

فتح‌الله رحیمی، مدیرگروه حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران‌شمال در ابتدا با اشاره به اینکه دولت ایالات متحده آمریکا، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران را مقصر اصلی ناکارآمدی راهبرد تحریم اقتصادی ایران دانسته، افزود: «حضور سپاه در منطقه خاورمیانه و حمایت‌های این نیرو از جنبش‌های آزادی‌بخش مانع نفوذ و اثربخشی فعالیت‌های مداخله‌جویانه و سلطه آمریکا بر منطقه شده است، لذا روز ۱۹ اردیبهشت، این نهاد توسط آمریکا در فهرست سازمان‌های تروریستی خارجی (FTOS) قرار داده شد.»

او ادامه داد: «این موضوع از منظر حقوق بین‌الملل و قوانین داخلی ایالات متحده درخور تامل است؛ قانون مهاجرت و ملیت آمریکا، خصوصاً بخش ۲۱۹ این قانون، مراجع دولتی آمریکا را مخیر کرده، بدون قید زمان و موضوع نتوانند هر سازمانی را به تشخیص خود، در این لیست قرار بدهند. بر این اساس، دولت برای شناسایی گروه‌های تروریستی، متکی به نظر وزارت خزانه‌داری و وزارت امور خارجه است. لیست «سازمان‌های تروریستی خارجی» را وزارت امور خارجه و لیست «گروه‌های ویژه تروریستی شناسایی‌شده جهانی» را هم وزارت خزانه‌داری، مورد توجه قرار می‌دهد. علاوه‌بر این، «دستور اجرایی شماره ۱۳۲۲۴ هم وجود دارد. با این حال، سپاه پاسداران، واجد مؤلفه‌های مذکور در این ماخذ نیست؛

نیمکت خبر

خنیفر: در دانشگاه فرهنگیان جذب غیرقانونی هیات‌علمی نداریم

خنیفر، رئیس دانشگاه فرهنگیان در نشست خبری به‌مناسبت میزبانی دانشگاه فرهنگیان با اشاره به سوال یکی از خبرنگاران درمورد جذب غیرقانونی هیات علمی گفت: «اگر یک مورد از این جذب غیرقانونی را سراغ دارید، به من معرفی کنید. تاکنون هیچ موردی از این دست پیدا نشده است، اما آنچه بسیار است، حرف و سخن و تهمت‌هایی است که دودارور در این باره گفته می‌شود.» وی گفت: «در سال ۹۶ غفلتی شده و جذب هیات‌علمی انجام نگرفته است، ما امروز درصدد جبران این مساله هستیم و ۴۰۰ ردیف هیات‌علمی گرفته‌ایم که این رقم تا ۱۴۰۴ به ۲۰۰ نفر خواهد رسید.» رئیس دانشگاه فرهنگیان در پاسخ به یکی از خبرنگاران پیرامون فیلم پخش‌شده از مدارس مختلف و نسبت معلمان آنها با معلمان تربیت‌شده دانشگاه فرهنگیان، گفت: «درحال حاضر ۱۱۰ هزار مدرسه در ایران وجود دارد که این رقم هم رقم بالایی است و هم پراکندگی بالایی دارد و کنترل تمام این مدارس با هم کار ساده‌ای نیست.»

گزارش نیلی از آخرین وضعیت سیل

رئیس هیات‌ویژه بررسی سیلاب‌های کشور خواستار ایجاد مکانیسم دقیق برای همکاری میان دانشگاه‌های استان‌های سیل‌زده شد. نشست مشترک محمود نیلی احمدآبادی، رئیس دانشگاه تهران و رئیس هیات‌ویژه بررسی سیلاب‌های کشور، بااستیاد دانشگاه‌های استان گلستان یکشنبه با محوریت بررسی سیل اخیر این استان، در دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان برگزار شد. نیلی احمدآبادی در این نشست هدف از حضور خود در استان گلستان را ایجاد مکانیسم دقیق برای همکاری میان دانشگاه‌های استان دانست. او افزود: «استفاده از مهارت متخصصان در حوزه سیلاب، نیز از اهداف تشکیل کارگروه از سوی ریاست‌جمهوری است و امیدواریم با تشکیل هیات شاهد به حداقل رساندن مشکلات و حرکت سریع‌تر جهت توسعه پایدار باشیم.» رئیس هیات‌ویژه بررسی سیلاب‌های کشور خاطرنشان کرد: «نقش اعضای هیات‌علمی در استان‌های گلستان، ایلام و خوزستان پررنگ بود، اما نقش ضادگری در موضوع سیلاب، قبل از وقوع سیل ایجاد می‌شود که امیدواریم در این بخش نیز تاثیرگذار باشیم.»

عاملی: نیاز به بازمهندسی رشته‌های دانشگاهی برای حل مسائل اجتماعی داریم

دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی گفت: «بیانیه گام دوم در دستور کار ستاد نقشه جامع علمی کشور قرار گرفت، لیکن در حوزه سیاستگذاری باید تقسیم کار صورت گیرد تا کارها منسجم‌تر انجام شود.» سعیدرضا عاملی، ضمن بیان این مطلب اظهار کرد: «باید چارچوب مفهومی مبتنی بر گام دوم تدوین شود تا مبنای تقسیم کار در حوزه سیاستگذاری قرار گیرد. رهبر معظم انقلاب سه‌هدف را در این بیانیه مهم برجسته کرده‌اند؛ خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی» که هر سه کلید حل بسیاری از مشکلات جامعه است.» استاد گروه ارتباطات دانشگاه تهران گفت: «جامعه‌پردازی واژه‌ای مختص ایشان است که تا به حال در آن استفاده نشده و لطافت‌های خاص خود را دارد.» او افزود: «بیانیه را باید با اهداف کیفی علم و فناوری و فرهنگ کشور پوشش داد و از برخورد‌های هیجانی پرهیز کرد. ما نیاز به بازمهندسی رشته‌های دانشگاهی داریم تا حلال مسائل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشور باشیم.»

دانشگاه

در نشست تحلیل ابعاد حقوقی اقدام آمریکا علیه سپاه در واحد تهران شمال مطرح شد

راه شکایت حقوقی از آمریکا باز است

هم‌اخبارا بخشی از ایران را تروریست اعلام می‌کند.» این استاد دانشگاه تهران در ادامه به اقدام متقابل جمهوری اسلامی ایران اشاره کرده و گفت: «طبیعتاً وقتی، نقضی در حقوق بین‌الملل صورت می‌گیرد، این حق ایجاد می‌شود که عمل متقابل انجام شود. وقتی به حوادث گذشته نگاه می‌کنیم، می‌بینیم آمریکا نیروی قدس سپاه را در سال ۲۰۱۷ تروریست خوانده و در سال ۲۰۱۷ هم کل سپاه را یک نهاد تروریستی اعلام کرده است. اما سوال این است که تروریسم، چه جایگاهی دارد؟ اقدام یکجانبه چگونه بررسی شده؟ آثار حقوقی این اقدام یکجانبه چیست؟ وقتی آمریکا این تعهد را برای خود می‌کند که با سپاه به‌عنوان یک نیروی تروریستی برخورد کند، اقدام متقابل آن است که ایران نیز در همان حد که طرف مقابل انجام داده، عملی انجام بدهد.»

اقدام آمریکا تقریباً تمام قوانین را در تمام صحنه بین‌المللی نقض می‌کند

محمدرضا حسینی، عضو هیات علمی دانشگاه عالی دفاع ملی در ادامه بحث عنوان کرد: «اقدام ترامپ، سیاست در کنار حقوق را نشان می‌دهد، چراکه جمهوری اسلامی ایران و هفت کشور دیگر را در لیست سپاه قرار می‌دهد، لیستی که وزارت خارجه آمریکا آن را تهیه می‌کند. در واقع چهار لیست تحریمی در ایالات متحده آمریکا وجود دارد. پس از قضیه لاکربی، آمریکایی‌ها لیستی را ایجاد کردند که ایران و سوریه به‌عنوان کشورهای حامی تروریسم در آن قرار گرفتند. این لیست از زمانی تهیه شد که نیروی دریایی آمریکا توسط حزب‌الله لبنان مورد حمله قرار گرفت که به همین بهانه دست داشتن ایران در این صحنه، این کشور هم وارد لیست شد. مقوله تروریسم برای آمریکایی‌ها خیلی پررنگ شد تا جایی که در سال ۱۹۷۶ قانونی تحت‌عنوان دولت‌های خارجی حامی تروریسم- یعنی دولت‌های خارجی‌ای که توانایی اقدام هم در داخل ایالات متحده داشتند و هم در خارج از آن- تصویب شد. علاوه‌بر این، قانون ضد تروریسم و مرگ موثر جزئی آمریکا، به اتباع آمریکایی‌ها اجازه می‌دهد علیه دولت‌های خارجی که مرتکب فعالیت‌های تروریستی یا مشابه شده‌اند، طرح دعوی کنند.»

حسینی بیان کرد: «در قضیه فلاتو در سال ۱۹۹۷ یکی از دانشجویان بنام فلاتو کشته می‌شود و دلیل کشته شدن هم این بود که ایشان مخالف نظرات آمریکایی‌ها بود و گفتند چون در مباحث جمهوری اسلامی دست داشته، تروریست بوده است. در سال ۲۰۰۲ هم قانونی تحت‌عنوان قانون مسئولیت مدنی ناشی از تروریسم تصویب می‌شود. مجوز دفاع ملی برای سال ۲۰۰۸ این بود که لیست‌ها را تغییر می‌دهد. البته قبل از سال ۲۰۰۸ فقط دو لیست وجود داشته و در سال ۲۰۰۶ هم قانون مجوز دفاع ملی تصویب شد. در سال ۲۰۰۷ هم اعلام شده که سپاه قدس در لیست تروریست‌ها قرار گیرد. البته در این شرایط، کنگره آمریکا هشت روز وقت دارد که مخالفت خود را با تصمیم دولت اعلام کند و بعد هم تا یک ماه، آن سازمانی که وارد لیست تروریستی شده، فرصت دارد از یکی از دادگاه‌های ایالات متحده درخواست تجدید نظر کند؛ علاوه‌بر آن، تا دو سال

تعریف جامع و کاملی از تروریسم وجود ندارد

مومنی‌راد ادامه داد: «در بند یک ماده ۲ منشور ملل متحد، که اعضای ملل متحد تماماً آن را پذیرفته‌اند، اصل برابری حاکمیت کشورها مطرح است. این بند بیان می‌کند که همه دولت‌ها با هم برابرند و اصل بر برابری حاکمیت دولت‌هاست. آنچه از ناحیه ترامپ به‌عنوان یک اقدام یکجانبه اشاره شده، نقض این اصل است. علاوه‌بر این، اصولی هم که داللت بر هنجارهایی مثل احترام به استقلال کشورها و اختیار دولت‌ها در قانونگذاری کشورها و اصل عدم‌مداخله در کشورها و اصل

عدم‌توسل به زور دارد، به حاشیه رانده شده است، درحالی که نباید توسل به زور صورت بپذیرد. در اهمیت این اصل باید بیان کرد که برای مثال در دعوی آلمان علیه ایتالیا، دیوان بین‌المللی دادگستری اعلام کرده طبق این اصل، نمی‌شود مصونیت کشوری را نقض کرد و خواهان جبران خسارت شد. در سال‌های اخیر، دادگاه‌های آمریکایی آرایبی صادر کردند که مصونیت دولت ایران در اموالش را نقض کرده است، چون دولت آمریکا، ایران را به‌عنوان حامی تروریست می‌داند. بدون توجه به اصول حقوق بین‌الملل، تعریف جامع و کاملی از تروریست وجود ندارد، زیرا برخی حقوق و منفعت‌شان در نقض اصول حقوق بین‌الملل است و لذا علاوه‌بر تلاشی که شده، کشورها براساس سلایق و منافع ملی راجع به تروریسم بحث می‌کنند. راجع به گروه‌ها و سازمان‌هایی که برای استقلال حرکت می‌کنند، حقوق بین‌الملل برخی از این گروه‌ها را که از ملت خود دفاع می‌کنند، بدون اینکه شاخص‌های حقوقی بین‌الملل را زیر پا بگذارند، پذیرفته است؛ مثل انصارالله یمن که شیوه‌های صحیحی دارند. آمریکا قدم‌به‌قدم در رابطه با کشورهایی که با این کشور هم‌سو نیستند، اقدام یکجانبه انجام می‌دهد. چه در حوزه سیاست و چه در حوزه حقوق، این کشور، ایران را در تمام حوزه‌ها مدنظر قرار می‌دهد. این اقدامات یکجانبه آمریکا از دیرباز شروع شده تا امروز

بعد هم وزیر امور خارجه آمریکا می‌تواند اعلام کند افرادی از لیست خارج شوند. لیست ۱۳۲۲۴ دقیقاً دستوری است که بعد از حادثه ۱۱ سپتامبر اجرا شد و این، یک لیست دیگر است.»

این استاد دانشگاه افزود: «لیست دیگری ذیل دستور اجرایی ۱۳۲۲۴ وجود دارد که لیست S. B. O است که با دیگر لیست‌ها این فرق را دارد که اگر نهادهی وارد S. B. O شود، مجازاتش کیفری است. علاوه‌بر بحث تحریم اقتصادی، بحث مجازات کیفری هم مطرح است. این تهدید ترامپ، در واقع تمام منابع حقوق بین‌الملل عرفی را که اصل مصونیت دولت‌ها و اموال است، زیر سوال می‌برد؛ در واقع دولت‌ها و اموال‌شان، مصونیت دارند اما در این قانون نقض اتفاق افتاده است. نیروهای نظامی، اگر جرمی مرتکب شوند، مصونیت دارند، زیرا هم در عرف و هم در دکترین، اقدام دولت، مصونیت دارد. پس ایالات متحده در واقع این سه منبع حقوقی را نقض کرده است. علاوه‌بر این، اصل تفکیک قوا در این قانون اساسی ایالات متحده هم نقض شده است. در بحث تابعیت متغعل، به قربانی اجازه داده می‌شود که علیه یک کشور طرح دعوا کند؛ درحالی‌که یک فرد نمی‌تواند علیه حاکمیت طرح دعوا کند. اقدام آمریکا تقریباً تمام قوانین را در تمام صحنه بین‌المللی نقض می‌کند.»

حسینی در ادامه با اشاره به اینکه تروریستی خواندن سپاه خلاف حقوق بین‌الملل است، افزود: «ایالات متحده اعلام کرده سپاه چون به‌طور عامیانه چهار مورد نیروی نظامی را ندارد، باید تروریستی خوانده شود که این چهار مورد عبارتند از پوشیدن لباس نظامی، حمل سلاح به‌طور آشکارا، رعایت قواعد حقوق بشر در دوستانه سلسله مراتب فرماندهی که تمام این چهار مورد را سپاه دارد، پس تروریستی خواندن این نهاد نظامی، خلاف حقوق بین‌المللی است.»

در ادامه مدیرگروه حقوق و علوم سیاسی واحد تهران شمال افزود: «تروریست نامیدن نیروی نظامی یک دولت عضو کنوانسیون‌های ژنو، ممکن است دولت مقابل را ناگزیر به اقدام متقابل بکند و در این صورت، منجر به تضعیف شأن و جایگاه حقوقی نظامیان و سربازان شده و نظم حقوقی رژیم حقوق بشر دوستانه را مختل خواهد کرد و علاوه‌بر این، از آن جهت که این اقدام، برخلاف مفاد و اصول منشور ملل متحد احتمال رویارویی نظامیان دو کشور را افزایش می‌دهد و صلح و امنیت بین‌المللی به مخاطره خواهد افتاد. از نظر حقوقی، صرف این نامگذاری به دولت آمریکا مجوز برخورد نظامی با نیروهای سپاه را نمی‌دهد و دولت آمریکا مقید به رعایت محدودیت‌های قانون 2001 AUFM کشور است. به موجب این قانون که در واکنش به حمله ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ تصویب شد، دولت آمریکا می‌تواند صرفاً علیه طراحان این حمله و شرکای آنها به زور متوسل بشود. با این حال، اقدام نظامی در نظام حقوقی آمریکا، از اختیارات استاد رئیس‌جمهور به‌عنوان فرمانده کل قوا است، که ربطی هم به تروریست بودن یا نبودن نیروی نظامی موردنظر ندارد، البته کنگره در صدد تصویب قانونی است که به موجب آن، دولت ملزم شود پیش از هرگونه اقدام نظامی علیه ایران، از کنگره مجوز دریافت کند.»

رحیمی درخصوص واکنش ایران در برابر اقدام دولت ایالات متحده یادآور شد: «اولین واکنش ایران در مقابل این اقدام، تروریست خواندن نیروهای برون مرزی ارتش آمریکا بود که از منظر حقوق بین‌الملل، اقدام متقابل محسوب می‌شود. البته اقدام متقابل، لزوماً تکرار اقدامات طرف مقابل نیست بلکه به کارگیری هر ابزار مناسب برای خنثی کردن اقدام طرف مقابل است. علاوه‌بر این، همان‌گونه که برخی حقوقدانان بین‌المللی نیز نظر داده‌اند، مـواردی نظیر تهدید به خروج از نهادهای بین‌المللی و بیمان‌های مرتبط هم می‌تواند از منظر سیاسی، راه‌های دیگری در این رابطه باشد؛ زیرا این نامگذاری به چارچوب حقوقی و ضمانت اجراهای مقرر در کنوانسیون‌های ژنوبرای حمایت از نظامیان خدشه‌وارد می‌کند و نهادهای بین‌المللی نظیر کمیته صلیب سرخ، سازمان ملل، اتحادیه اروپا و کشورهای منطقه باید با میانجیگری و فشار به کنگره، دولت آمریکا را به تجدیدنظر در این تصمیم وادار بکنند. بنابراین، تروریست خواندن نیروی نظامی یک دولت در چارچوب حقوق بشر دوستانه و منشور سازمان ملل قابل نقد است، زیرا هنگامی که در تقابل با به تبعیت از این اقدام، سایر دولت‌ها نیز مبادرت به چنین کاری بکنند، دیگر هیچ سربازی، که در اثنای جنگ در خاک کشور مقابل اسیر شود، مشمول حمایت کنوانسیون‌های ژنو نخواهد بود و به‌عنوان تروریست و قاتل، محاکمه و مجازات می‌شود و از حق دفاع مشروع که در ماده ۵۱ منشور ملل متحد جزء حقوق ذاتی دولت‌ها در مقابل تجاوز نظامی شناسایی شده است، نیز اثری نخواهد ماند و دولت‌ها، دیگر نمی‌توانند در چارچوب یک نظم حقوقی صلح‌محور با یکدیگر تعامل داشته باشند.»